

Державна (підсумкова) атестація за освітніми програмами основної загальної освіти

Державний екзамен з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Варіант 4208

Інструкція до виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 11 завдань. На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3 години (180 хвилин).

Частина 1 складається з 10 завдань (1-10). Завдання частини 1 вимагають проведення різних видів аналізу слова, речення, тексту.

Відповідями до завдань 1-10 є слово (кілька слів) або послідовність цифр. Відповідь запишіть у поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей № 1.

КВМ

Бланк

Відповідь: ::

А	Б	В	Г	Д
5	2	6	1	3

 7 5 2 6 1 3

Відповідь: :: РАСКИДАТЬ И СПУГАТЬ. В Р А С К И Д А Т Ь И С П У Г А Т Ь

Відповідь: :: 1 2 4 14 1 2 4

Завдання частини 2 виконується на основі того ж тексту, який Ви читали, працюючи над завданнями частини 1. Приступаючи до частини 2 роботи, виберіть одне з трьох запропонованих завдань (11.1, 11.2 або 11.3) і дайте письмову розгорнуту аргументовану відповідь. Це завдання виконується на бланку відповідей № 2.

Усі бланки заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої або капілярної ручки.

На екзамени дозволено користуватися орфографічним словником.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. **Записи у чернетці, а також у тексті контрольних вимірювальних матеріалів не враховуються при оцінюванні роботи.**

Бали, отримані Вами за виконані завдання, сумуються.

Намагайтеся виконати якомога більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Після завершення роботи перевірте, щоб відповідь до кожного завдання в бланках відповідей № 1 і № 2 була записана під правильним номером.

Бажаємо успіху!

Частина I

Відповідями до завдань 1-10 є слово (кілька слів) або послідовність цифр. Відповідь запишіть у поле відповіді у тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ № 1 праворуч від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву або цифру пишіть в окремій клітинці відповідно до наведених у бланку зразків.

1**Синтаксичний аналіз.****Прочитайте текст.**

1) Він народився у простій селянській хаті. 2) Її ледь було помітно серед золотих соняшників, ніжних мальв, бузини, порічок, атрусу та іншої рослинності. 3) Хата стояла на тихій вулиці села, яке є околицею містечка Сосниця на Чернігівщини.

4) Серед мудрих, працьовитих, простих і добрих людей виростав Сашко. 5) Його мати була великою трудівницею.

Укажіть варіанти відповідей, у яких правильно визначено **граматичну основу** в одному з речень чи в одній з частин складного речення тексту. Запишіть номери відповідей.

- 1) він народився (речення 1)
- 2) її було помітно (речення 2)
- 3) хата стояла (речення 3)
- 4) виростав (речення 4)
- 5) його мати (речення 5)

Відповідь: _____.

2**Пунктуаційний аналіз.**

Розставте розділові знаки. Укажіть цифри, на місці яких повинні стояти коми.

Поговоривши на ту тему (1) гості почали прощатися (2) але тут Тетяна Степанівна (3) згадала (4) чого вона прийшла.

Відповідь: _____.

3**Синтаксичний аналіз.**

Замініть словосполучення «**зошит дочки**», утворене способом керування, синонімічним словосполученням з підрядним зв'язком **узгодження**. Напишіть утворене словосполучення.

Відповідь: _____.

4

Орфографічний аналіз.

Укажіть варіанти відповідей, у яких подано правильне пояснення написання виділеного слова. Запишіть номери цих відповідей.

1) **ВЕЛИКИЙ** – написання слів з ненаголошеними голосними *е, и, о* перевіряється наголосом.

2) **КОНТРАСТНИЙ** – спрощення не позначається на письмі у прикметниках, утворених від іменників іншомовного походження на *-ст*.

3) **СЬОМИЙ** – м'який знак пишеться на позначення м'якості приголосних у кінці слова чи складу.

4) **ЛУК'ЯН** – апостроф пишеться після губних приголосних та *к*.

5) **ОГНЕННИЙ** – подовження відбувається на межі частин складноскорочених слів.

Відповідь: _____.

5

Пунктуаційний аналіз.

Установіть відповідність між пунктуаційними правилами і реченнями, які можуть слугувати прикладами для наведених пунктуаційних правил. До кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ПУНКТУАЦІЙНІ ПРАВИЛА	РЕЧЕННЯ
А) Тире ставиться, якщо підмет і присудок виражені інфінітивами.	1) Ударив грім – і зразу шкереберть пішло життя.
Б) Тире ставиться між частинами складносурядного речення перед сполучниками <i>і, та (=і)</i> , якщо друга частина містить наслідок, раптову або несподівану зміну подій.	2) Гей ви, далі ясні, як чудесно в світі молодому жить!
В) На письмі звертання виділяється комами.	3) Тепло було, й вишні цвіли рясно.
	4) Життя прожити – не поле перейти.
	5) Багато снігу – багато хліба.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В

6

Орфографічний аналіз.

Прочитайте текст. Вставте пропущені букви. Вкажіть усі цифри, на місці яких пишеться буква **Е**.

Літо за народним кал..ндарем⁽¹⁾ поч..нається⁽²⁾ двадцять першого червня. Влітку дні найдовші, а ночі найкоротші. Як погідна ніч, то падає густа роса, покр..ває⁽³⁾ землю і рослини. Часто надходять бурі зі зливами та громами. Інколи випадає град, виб'є збіжжя в полі, обломить д..рева⁽⁴⁾ і заподіє в..ликої⁽⁵⁾ шкоди.

По городах, полях і в лісі багато всяких квіток. Безліч м..теликів⁽⁶⁾ й інших комах у повітрі.

У полудень стає гаряче. Сон..чко⁽⁷⁾ аж обл..ває⁽⁸⁾ т..плом⁽⁹⁾.

Відповідь: _____.

7

Морфологічний аналіз.

Розкрийте дужки і запишіть слово «дорога» у відповідній формі, дотримуючись норми сучасної української літературної мови.

Незнайко на печі лежить, а знайко по (дорога) біжить.

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 8–11

1)Студент третього курсу Женя Лісовий не збирався красти мобільний телефон. (2)Він їхав маршрутним таксі, і, коли дівчина в рожевій куртці вийшла на проспекті Перемоги, він, пересідаючи на її місце, побачив мобільний телефон на сидінні. (3)Звичайно, можна було крикнути, зупинити цю роззяву, але чому це раптом він повинен про неї піклуватися, немає вже, нехай таких життя вчить. (4)Лісовий, побачивши чужий мобільник, не задихнувся від радості, як якийсь користолюбець, який у житті прагне урвати шматок товстіший і солодший. (5) Він байдуже покрутив телефон у руках: монохромний дисплей, дешева модель. (6) Купувати таку нісенітницю він, звичайно, не став би, але, з іншого боку, як не скористатися тим, що дісталось задарма. (7)Лісовий сказав собі, що, якщо дівчина схаменеться і дожене маршрутку, він поверне їй втрачену річ, навіть вийде, що це він зберіг для неї телефон, а якщо не схаменеться... (8) Що ж, не викидати ж його просто так.

(9) Ліниво розмовляючи зі своєю напівсонною совістю, він і сам задрімав і навіть забув, що в нього в кишені лежить чужий телефон. (10)Опритомніти його змусив дзвінок – тоненький писк, який видавали кволі динаміки. (11) Лісовий подивився на телефон і дочекався, коли він замовкне. (12) Розбуджена совість запізно забурчала, що не треба брати чужого, але цієї хвилини почувся новий дзвінок. (13) Писк ще тонший, ще жалібніший. (14)Лісовий, підкорюючись чи то несвідомій цікавості, чи благородному пориву, вирішив відповісти тому, хто телефонував. (15) Ледве він натиснув на клавішу, як гучний жіночий крик вдарив йому у вуха.

– (16) Танюшо, Танюшо, швидше приїзди до обласної лікарні.

(17) З Валею біда. (18) Танечко, ти чуєш, дочко?

(19) Лісовий квапливо натиснув на червону клавішу – звук зник. (20) Він хмикнув і зі страхом подивився на телефон. (21) А що може зробити? (22)Цю роззяву в рожевому тепер днем з вогнем не знайдеш.

(23) Не їхати ж самому до лікарні, щоб шукати там якусь Валею...

(24) Телефон знову задзвонив, і, скривившись, ніби від болю, Лісовий натиснув на клавішу, щоб його зовсім відключити. (25) Телефон затих,

зелений екранчик погас, ніби він узяв руками чиєсь тепле серце і, стиснувши його, змусив зупинитися. (26) Він згадав, як у дитинстві ловили в ставку жаб, клали їх на берег і перевертали на спину... (27) Йому здавалося, що телефон тремтить у конвульсіях, немов по мертвому тілу пробігає остання судома. (28) Десь не працював світлофор, десь на узбіччі лагодили зламану машину, десь надривно ревіла сирена швидкої допомоги – і всі ці людські біди, які щільно оточили його, сталися, здавалося, тільки тому, що він поклав у кишеню чужий телефон.

(29) Нарешті, не витримавши, Лісовий вирішив зателефонувати жінці, яка просила допомоги. (30) Він увімкнув телефон, але на дисплеї висвітилося віконце для введення пін-коду, який йому був, зрозуміло, невідомий. (31) Він зітхнув, знову відключив телефон, поклав його в кишеню і, щоб відволіктися від поганих думок, почав методично складати цифри в номерах машин, що проїжджали повз.

(За О. Гридіном)

8

Аналіз змісту тексту.

Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Вкажіть номер відповіді.

- 1) Дівчина випадково забула у маршрутному таксі телефон.
- 2) Женя Лісовий був радий, що знайшов чужий мобільний телефон.
- 3) У сім'ї дівчини трапилося лихо.
- 4) Женя Лісовий відключив мобільний телефон, щоб зайвий раз не турбуватися.
- 5) Женя зателефонував жінці, яка просила допомоги.

Відповідь: _____.

9

Аналіз засобів виразності.

Вкажіть варіанти відповідей, у яких засобом виразності мови є порівняння.

- 1) Купувати таку нісенітницю він, звичайно, не став би, але, з іншого боку, як не скористатися тим, що дісталася задарма.
- 2) Йому здавалося, що телефон тремтить у конвульсіях, немов по мертвому тілу пробігає остання судома.
- 3) Цю розтяпу в рожевому тепер днем з вогнем не знайдеш.
- 4) Він зітхнув, знову відключив телефон, поклав його в кишеню і, щоб відволіктися від поганих думок, почав методично складати цифри в номерах машин, що проїжджали повз.
- 5) Телефон знову задзвонив, і, скривившись, ніби від болю, Лісовий натиснув на клавішу, щоб його зовсім відключити.

Відповідь: _____.

10

Лексичний аналіз.

Серед речень 15-19 знайдіть антонім до слова РАДІСТЬ. Випишіть це слово.

Відповідь: _____.

Не забудьте перенести всі відповіді на завдання 1–10 у бланк відповідей №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи. Перевірте, щоб кожна відповідь була записана в рядку з номером відповідного завдання.

Частина II

Використовуючи прочитаний текст, виконайте на окремому аркуші ТІЛЬКИ ОДНЕ із завдань: 11.1, 11.2 або 11.3. Перед написанням твору запишіть номер обраного завдання: 8.1, 8.2 або 8.3.

11.1

Напишіть твір-роздум, розкриваючи зміст висловлювання сучасного лінгвіста Є.В. Джанджакової: **«Художній текст змушує звернути увагу не тільки і не стільки на те, що сказано, а й на те, як сказано»**.

Аргументуючи свою відповідь, наведіть два приклади з прочитаного тексту. Наводячи приклади, вказуйте номери потрібних речень або застосовуйте цитування. Ви можете писати роботу в науковому або публіцистичному стилі, розкриваючи тему на лінгвістичному матеріалі.

Обсяг твору – не менше 120 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за поданим текстом), не оцінюється. Робота оцінюється 0 балів, якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів. Твір пишіть акуратно, розбірливим почерком.

11.2

Напишіть твір-роздум. Поясніть, як Ви розумієте зміст уривку тексту: **«Десь не працював світлофор, десь на узбіччі лагодили зламану машину, десь надривно ревіла сирена швидкої допомоги – і всі ці людські біди, які щільно оточили його, сталися, здавалося, тільки тому, що він поклав у кишеню чужий телефон».**

Наводячи приклади, вказуйте номери потрібних речень або застосовуйте цитування.

Обсяг твору – не менше 120 слів.

Робота оцінюється 0 балів, якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів.

Твір пишіть акуратно, розбірливим почерком.

11.3

Як Ви розумієте значення словосполучення **МОРАЛЬНИЙ ВИБІР?** Сформулюйте і прокоментуйте подане Вами визначення. Напишіть твір-роздум на тему **«У чому полягає моральний вибір?»**, взявши за тезу подане Вами визначення.

Аргументуючи свою тезу, наведіть 2 приклади-аргументи, що підтверджують Ваші міркування: один приклад-аргумент наведіть з прочитаного тексту, а другий – з Вашого життєвого досвіду.

Обсяг твору – не менше 120 слів.

Робота оцінюється 0 балів, якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів.

Твір пишіть акуратно, розбірливим почерком.

Перевірте, щоб кожна відповідь була записана поруч з номером відповідного завдання.

